

Duurzaamheid bij Defensie – slechts lippendienst?

Aalmoezenier dr. ir. S.J.M. Bakker

Duurzaamheid is een van de speerpunten van het nieuwe kabinet. Als we in 2050 een emissiereductie van 95 procent willen behalen¹ voor heel Nederland is dat een enorme opgave waarvoor de volle inzet van alle sectoren in de samenleving nodig is. Om een zo groot mogelijke medewerking van de samenleving te krijgen is het belangrijk om als overheid het goede voorbeeld te geven. Daarbij is de overheid zelf ook een substantiële partij in de Nederlandse economie en zijn ook haar bijdragen dus erg belangrijk. Verschillende overheidsdiensten doen dan ook hun best om voorop te lopen in duurzaamheid. Defensie lijkt echter achter te blijven.

Natuurlijk zijn oorlogvoering en duurzaamheid moeilijk te combineren zaken. Veel onderdelen van de oorlogvoering gaan over het vernietigen of beschadigen van materieel van de vijand, terwijl duurzaamheid gaat over het behoud. Bovendien zijn fossiele brandstoffen nog altijd de meest geconcentreerde energiebron en dat is wat je operationeel vaak nodig hebt. Over dit onderwerp zijn in de *Militaire Spectator* ook verschillende artikelen gepubliceerd.² Er zijn wel een aantal duurzaamheidsontwikkelingen hier, met name op het gebied van energiegebruik van materieel, en ook in onze organisatie lopen

daarvoor projecten.³ De grootste winst op lange termijn is natuurlijk te halen door maximaal in te zetten op het vermijden van militaire conflicten.

Veel winst is er op korte termijn te behalen in de vredesbedrijfsvoering. En natuurlijk is daar al wel wat gebeurd. Op verschillende legeringsgebouwen zijn al decennia geleden zonnecollectors geplaatst. Bij nieuwbouw en renovatie van gebouwen wordt er geïsoleerd. Al jaren loopt er een project voor elektrische dienstauto's, daar lijkt nu ook het nodige budget voor te zijn vrijgemaakt.⁴ Ook is de afgelopen paar jaar afvalscheiding ingevoerd. Toch kan ik me niet helemaal aan de indruk onttrekken dat de uitvoering niet snel gaat. Bovenstaande zaken zijn pas jaren later uitgevoerd dan in de rest van de samenleving, soms pas als er door regelgeving niet meer onderuit te komen was. (Defensie blijkt in de politieke arena niet altijd de sterkste speler).⁵ Defensie zoekt wel de publiciteit met haar innovatieprojecten op duurzaamheidsgebied, maar de invoering in de gewone bedrijfsvoering laat op zich wachten. Waarom liggen er nog maar op slechts een klein deel van de vele defensiegebouwen zonnepanelen? Waarom staat er geen enkele windmolen op een oefenterrein (slechts vijf kleine proefwindturbinetjes op Woensdrecht)? Waarom komt elektrisch rijden voor de dienstauto's maar niet van de grond en zijn er zelfs nauwelijks laadpalen voor privé-auto's te vinden op kazernes? En zo zijn er nog wel meer voorbeelden.

Het is tijd voor actie op duurzaamheidsgebied bij Defensie. Als we dat van de rest van de samenleving vragen, moeten we als overheid daarin vooropgaan. Bij Defensie zijn doelen voor 2050 geformuleerd, maar de noodzakelijke uitvoering lijkt achter te blijven. De doelen voor 2030 zijn

1 Klimaatwet van 2 juli 2019.

2 Onder meer verschillende artikelen van M.G.M. Hendriks Vettehen, zoals: 'Meer inzet met minder olie. Defensie en de toekomstige energiezekerheid', *Militaire Spectator* 179 (2010) (7/8) 381-395 en 'Het einde van zware wapens? Afnemende energiezekerheid gaat het krijgsbedrijf veranderen', *Militaire Spectator* 182 (2013)(2) 74-86.

3 *Plan van Aanpak Energietransitie Defensie 2020* (Den Haag, 16 juli 2020) paragraaf 4.1.

4 Idem, blz. 12.

5 Frans Matser, 'Leve de inquisitie!', *Militaire Spectator* 190 (2021) (7/8) 402-403.

6 *Plan van Aanpak Energietransitie Defensie 2020*, blz. 3.

7 *Encycliek Laudato Si* van Paus Franciscus over de zorg voor het gemeenschappelijke huis (Utrecht, SRKK, 2015).

helaas niet zo ambitieus (20 procent reductie)⁶ en zeer globaal. Een ambitieus, maar haalbaar doel zou daar helpen. Waarom niet: de vredesbedrijfsvoering van Defensie in 2030 energie-neutraal? Of kunnen we onze achterstand misschien naar een voorsprong ombuigen? Als commerciële partijen eigenaren betalen om zonnepanelen op daken te mogen leggen, zou er toch een constructie mogelijk moeten zijn om met het grote aantal defensiegebouwen een netto energieopwekker te worden zonder dat het een te groot deel van het defensiebudget vraagt? Hoe we de vliegtuigen, schepen en gevechtsvoertuigen moeten aanpassen weten we misschien nog niet, maar voor de gebouwen, auto's en vrachtwagens zijn duurzame oplossingen.

Ik schrijf dit pleidooi als betrokken burger en defensiemedewerker, maar ook als aalmoezenier. Paus Franciscus heeft er ons allen in *Laudato Si*⁷ overtuigend op gewezen dat zorg voor de aarde een belangrijke opdracht voor de komende

decennia is. Duurzaamheid en vrede hangen samen. De gevolgen van de uitputting van de aarde en klimaatverandering komen onevenredig hard terecht bij de armste groepen in de wereld en zullen tot extra migratiestromen en conflicten gaan leiden. Als een doelstelling van het Nederlandse buitenlandbeleid vrede is, zullen we ons sterk moeten maken voor duurzaamheid. En daarvoor zullen we als Nederlandse overheid het goede voorbeeld moeten geven.

Concluderend zou ik willen zeggen dat lippen dienst misschien een iets te negatieve kwalificatie is om het duurzaamheidsbeleid van Defensie te karakteriseren, maar dat een extra versnelling zeker noodzakelijk is. Voor de verduurzaming van de vredesbedrijfsvoering liggen de oplossingen op de plank, dus zet ze in! Alleen op die manier kan de overheid haar eigen doelstelling behalen: een geloofwaardig voorbeeld geven aan de Nederlandse samenleving. ■

MEDEDELING MSS 2022

Master Military Strategic Studies Voorlichting dinsdag 12 april

In september 2022 start het Engelstalige masterprogramma Military Strategic Studies aan de Faculteit Militaire Wetenschappen van de Nederlandse Defensie Academie.

Op dinsdag 12 april vindt hierover van 19.00-20.30 uur een voorlichtingsavond plaats op de Kromhoutkazerne in Utrecht. Aanmelden voor deze avond of het verkrijgen van informatie over inhoud en toelatingseisen kan via het e-mailadres master.mss@mindef.nl. Inschrijven voor de opleiding kan tot uiterlijk 31 mei.

